

WILLEM HEETHOOFD EN JOOS

De wanhoop van de heks was smartelijk om aan te zien. Men week bevreesd terug, toen zij, ten prooi aan de hevigste smart, zich op den grond kronkelde, en schuim, bloedig schuim hare lippen bedekte.

— Dat wijf is krankzinnig ! riep men.

— Mijn Kaatje,... mijn Kaatje ! klonk het bijwijlen tusschen hare stuiptrekkingen door.

— Zij is bezeten ! riep men van alle kanten.

— Gij zelf zijt bezeten ! klonk nu eene stem die heel het gewoel overheerschte, gij allen ! Uit den weg, of ik loop u allen te pletter.

Het volk deinde en golfde ; te midden der uiteengerukte rijen vertoonde zich het rosse hoofd van Joos, den knecht van Simon Bette.

— Gij ellendige schepsels ! riep hij.

Hij bukte zich voorover.

— Mijn Kaatje... mijn Kaatje ? kermde Ursula.

Hij tilde de vrouw met teederheid op en droeg haar door de zwijgende menigte.

Joos zag niet meer wat om hem geschiedde, hij hoorde de liederen niet meer om hem dreunen, de zangen van zege en van strijd. Al zijne aandacht was gewijd aan het tengere voorwerp dat in zijne armen lag, aan de oude vrouw, door 't verdriet ondermijnd, en die een geraamte geleek. Hij onderdrukte evenwel zijn medelijden en droeg het ongelukkige schepsel naar het huis van Simon Bette. Vrouw Judith scheen hoogst verbolgen, diep vernederd en verontwaardigd over den inval van Joos.

— Wat brengt gij mij nu aan, riep zij boos, denkt gij misschien dat mijn huis een pesthuis is?

Judith naderde.

Eensklaps sprong zij op, hoog op, als had een engel haar gestoken.

Zij keek vol afschuw naar het wezen dat Joos op een zetel had neergelegd, keek het aan met uitpuilende oogen, met verwarring in de angstige trekken.

— Joos, riep zij, Joos!...

Zij stak den vinger uit.

— Een heks! Ursula, de heks... God sta mij bij.

Joos scheen zich niet om de woorden en den angst van zijne meesteres te bekommeren. Hij had water gehaald en begon hiermee de slapen der rampzalige vrouw te betten.

— Weg van hier met dat gespuis, vloek en onheil zullen over mijn huis dalen..., ga er mee weg, Joos, of ik laat u beiden op de straat smijten. Is het dan niet genoeg dat gij des nachts geheimzinnig verdwijnt, om eerst vroeg in den morgen terug te keeren? Ben ik niet reeds zwaar genoeg getroffen nu mijn echtgenoot gevangen zit; moet gij mij nog zwaardere rampen over het hoofd halen?... Er uit met de heks... Er uit met de heks... er uit, zeg ik...

Zij liep de kamer uit, doch was reeds het volgende oogenblik terug, vergezeld van twee sterk gespijerde mannen.

— Sleurt die vuiligheid mijn huis uit! hilde zij.

De twee mannen aarzelden.

— Spoedig, de heks uit mijn huis, of moet ik zelf mijne vingers er aan bevuilen?

Joos liet een gebrom hooren als van een hond, wien men een been wil ontnemen.

— Raakt haar niet aan! riep hij. Bij alles wat mij heilig is, raakt deze arme vrouw niet aan.

— De pest uit mijn huis! schreeuwde Judith.

De mannen wilden gehoorzamen, doch vooraleer zij één hand aan de heks hadden uitgestoken, lagen beiden met gekneusde ledematen in een hoek.

— O wee, o wee! gilde Judith.

Woedend naderde zij den opgesprongen Joos.

— Gij, deugniet! riep zij, is dat de belooning voor al hetgeen ik voor u deed? Maar ik wil geen woorden met u verspillen, ik jaag u weg van hier, voor altijd weg, met die ellendige heks.

Joos bedwong zich, staarde zijne meesteres met zijn loome oogen aan, doch zei niets. Hij nam de heks op, ging de deur uit en droeg haar verder door het jubelende volk.

Opeens kreeg Ursula het bewustzijn terug. Zij keek vreemd op, maar toen zij het misvormde gelaat van den dommen Joos zag, herinnerde zij zich alles.

— Zouden uw beenen u kunnen dragen ? vroeg Joos zacht.

— Ja, laat maar.

Hij zette haar behoedzaam neder.

— Ik ben nog zoo zwak, man, laat mij een weinig rusten.

— Laat mij u nog wat dragen, wij zijn bijna ter plaatse.

— Waar wilt gij heen ? vroeg de heks, verbaasd om zich heen ziende.

— Naar het huis van Jan Yoens. Livia, zijne dochter, zal u als eene dochter verzorgen.

Een schok voer door hare leden. Livia, dat was het meisje dat zij ten doode had gewijd. Zij maakte een afwerend gebaar.

— Neen, neen, daar niet ! lispelde zij.

— Maar...

— Daar niet zeg ik u. Laat mij gaan, ik voel mij reeds sterk genoeg..., ik zal wel alleen gaan..., waar is Kaatje?...

Joos haalde de schouders op.

— Kaatje, mijne dochter..., waar is Kaatje vraag ik u ?

— Ik ken haar niet.

— Niet?... O, gij wreedaard... gij...

Zij streek de hand over het voorhoofd, als wilde zij hare gedachten verzamelen.

— O ja, 't is waar... gij zijt Joos, een brave man, vergeef het mij... het lijden maakt mij schier krankzinnig... Welke richting sloeg het rijtuig in ?

— Het verdween langs den kant der Galgenmarkt.

— Zoo, dan sleepte men haar naar het kasteel van Wondelgem.

Eensklaps keerde zij zich naar Joos en zag hem strak in de oogen.

— Kent gij den graaf ? vroeg zij.

— Of ik.

— Hebt gij uw vaderland lief ?

— Als mijn oogappel.

— Dan moet gij Lodewijk van Male haten.

— Als de pest, vrouwtje.

— Wilt gij mij een dienst bewijzen ?

— Ja.

Hij zei niet, als het in mijn macht is. Voor Joos was alles mogelijk.

— Luister dan. Mijn Kaatje heeft men naar Wondelgem gevoerd. Zoek haar en wanneer gij haar vindt, breng haar dan naar Latem. Ga de Lei over en sla de bosschen in die naar Nazereth voeren ; aan den derden eikeboom zult gij rechts inslaan en voortstappen tot aan de puinen van een oud kasteel. Klopt daar aan, men zal u open doen ; moeder Geertrude is een oude, maar een goede vrouw... Hier, man voegde zij er bij, terwijl zij hem een beurs met goud aanbood... hier, dat is voor uw moeite.

Joos schudde het hoofd, bijna verontwaardigd.

— Ik wil uw goud niet.
— Het is waar, 't is immers heksengeld.
— Vrouw, vrouw, zei Joos met weemoed in de stem, ik aanschouw u als een braaf en moedig wezen, sinds ik u het volk op het schuttersplein tot den strijd heb hooren oproepen... Ik weiger uw goud niet omdat ik een afschuw van u heb, doch omdat ik geen belooning wil. Ik droeg u weg uit menschenliefde... Ook den dienst, dien gij van mij vraagt, wil ik verrichten, zonder echter hiervoor een penning te willen.

— Neem dan toch aan, man, antwoordde de heks geroerd. Het kan u onderweg te pas komen.

— Dat zou kunnen, dacht Joos.

Hij voegde er luid bij :

— Het overige zal ik u teruggeven.

— Mag ik u vertrouwen ? vroeg zij nogmaals hem scherp aanziende.

— Ik zweer het u.

— Dat is onnoodig. Gij zoudt u een paard moeten verschaffen.

En Joos kreeg een inval.

— Wacht, zei hij, er staat op stal van Simon Bette een heerlijke draver. 't Zal mij niet moeilijk vallen hem weg te halen.

— Ik moet u nog iets zeggen, hernam Ursula. Aan het kasteel van den graaf zult gij iemand vinden dien men Willem Heethoofd noemt...

— Ja, dien ken ik bij zijn echten naam.

— Nu des te beter. Gij licht hem over alles in en zult met hem overleggen... Begrepen ?

— Alles.

— Ga thans.

— En gij ?

— Ik ?...

Zij lachte schamper.

— Ik ben een arme heks en heb thans voor goed mijn leven verbeurd verklaard, na mijn daad op het plein... Ik ben der wrake gewijd, der wrake en... der liefde...

En zij strompelde voort naar de stadspoorten. Joos keek haar een oogenblik achterna, schudde toen medelijdend het hoofd en mompelde :

— Arme sukkel !

Toen liep de man met het leelijke uiterlijk en het domme gelaat, maar met het gouden hart, naar de woning van Simon Bette.

Onderweg overlegde hij een plan, want Judith had hem weggejaagd en hij mocht geen voet meer in huis zetten.

— Dat is niets, mompelde hij, ik heb nog een paar trouwe vrienden.

Hij keek naar zijn zware vuisten, die als mokers aan zijn armen heen en weder slingerden.

Op korten afstand van het huis gekomen, zette hij het op een loopen, zoodat hij hijgend en bezweet voor het huis stilhield. Hij liet de vuist op de eikenhouten deur dreunen en riep uit al zijn krachten dat

men moest openen. Spoedig werd aan zijn verlangen voldaan ; het was Judith zelf die voor hem stond. Toen zij het verwarde gelaat van Joos zag, dacht zij dat hij met kwade bedoelingen kwam en wilde de deur voor zijn neus toewerpen. Maar dat ging niet. Joos liep haar bijna omver, roepend :

— Spoedig, spoedig, laat het paard zadelen, zoo gij het leven van uw man liefhebt.

Judith herkreeg haar zinnen en hilde :

— Joos, mijn lieve Joos, mijn man zegt gij, waar is hij, heeft men hem losgelaten, zeg het mij, dreigt hem gevaar... waar?...

— Zwijg, antwoordde de knecht haar, terwijl hij voorbij de verbijsterde bedienden snelde, nu heb ik geen tijd te verbeuzelen, zadel den bruine, vlug, snel...

Judith wist niet hoe zij het had. Beurtelings werd zij rood en bleek, zij lachte en schreide.

De bruine was spoedig gezadeld, men opende de poort, en, terwijl Joos met eene wonderlijke vlugheid in den zadel sprong, riep hij wegrijdend :

— Gij zult weldra nieuws vernemen !

Tusschen Bellem en Meerendree leidde een groote weg, die op een paar uren afstand van Gent een viersprong vormde. Aldaar bevond zich een herberg waar een uithangbord bengelde met het opschrift : « In den graaf van Vlaanderen ».

De avond begon reeds te grauwen ; over de bosschen zweefde een lichte mist, de voorbode van de vallende duisternis.

Bij wijlen hoorde men een woest gejuich de stilte verscheuren, een gejuich als dat van een bende dronkemannen. Vóór de herberg stonden een tiental gezadelde paarden en een koets. De paarden schenen een langen weg te hebben afgelegd, want zij waren bemorst, vol stof, en hun huid dampte en schuimde. Eensklaps vernam men een rauwen gil, de deur werd opengeworpen en men sleepte een meisje naar buiten, dat kermde en om medelijden bad. De haren hingen verwilderd om hare schouders, hare donkere oogen waren vol tranen en nog vaal was de kleur van haar gelaat.

— Ach, brave lieden, hebt medelijden met mij ! kermde zij. Ik ben onschuldig.

— Weg met het heksenjong ! klonk het in koor.

— Genade ! Genade !

— Vooruit er mee, naar den schandpaal !

— Genade !

Een man die, te oordeelen naar zijne kleedij, tot den adelstand behoorde, trad nu nader en sprak op woedenden toon :

— Wat, de dochter der heks Ursula, durft om lijfsgenade smeeken. Eenmaal reeds hebt gij den graaf in het verderf willen storten. Toen heeft die duivelsche Gerard Colpaert u uit de gevangenis verlost, maar

wij zullen dien duivel, die den graaf bedroog en hem naar het leven stond, dien zoogenaamden Willem Heethoofd, weldra loon naar werken geven... Gij hebt met uwe moeder de mouterij van heden te Gent voorbereid en zult thans de straf ondergaan, die voor meisjes van uwe soort is weggelegd.

— Ach, heer van Hauterive, ik zweer u dat ik onschuldig ben, spaar mij en red mijn verloofde Gerard.

Een algemeen spotgelach volgde op deze woorden. Men sleepte haar over den grond en duwde haar in het rijtuig; hare kleederen hingen in flarden om haar lichaam.

Niet ver van de plaats, lag een diepe poel; daarin bevond zich een sterke ijzeren paal, de zoogenaamde schandpaal, door de regeering van den graaf daar opgericht, ter bestraffing van heksen en oproerige meisjes.

Te dien tijde werden de vrouwen, die zich overgaven aan zedeloosheid en hekserij, in dien poel gedompeld en aan den schandpaal gebonden. Dit schandelijk gebruik bezorgde sommigen genoeg, anderen afschuw, en telkens eene heks of een arm verleid meisje tot die straf werd veroordeeld, was er groote toeloop van volk.

Men wierp in den poel alle vuil en afval van Gent, dat men met karren en tonnen hierheen voerde, ver van de bewoonde plaatsen, zoodat het onderdompelen in dit vuile water even walgelijk als gevaarlijk was. De ongelukkigen werden daarna aan den paal gebonden en hun lijden duurde tot de roofvogels hun vleesch kwamen opeten, tenzij een medelijdende ziel hen verlost. Doch dit laatste gebeurde zelden, want wie eenmaal aan den paal gestaan had, was eerloos en de aanraking met haar bracht schande. De dood was voor zulk een slachtoffer de eenige uitkomst want onder geen eerzaam dak vond zij toevlucht.

Rood was de zon achter de kruinen der boomen ondergegaan, een dichte nevel lag over den vochtigen, eenzamen poel. De spookachtige stilte werd nog benauwender gemaakt door het eentonig klotsen van het drassige water en het akelig krassen der in het riet verborgen raven.

Daar werd het meisje heengevoerd.

Men rukte haar de kleederen van het blanke lichaam, wierp haar in het water en trok haar weder op, om haar opnieuw onder te dompelen. Toen men dit enkele malen had gedaan, werd zij aan den ijzeren paal gebonden en gegeeseld. Daar liet men haar aan haar lot over. De vreeselijkste dood stond haar te wachten.

Intusschen was Joos voortgereden en zag op een honderdtal passen voor hem een ander ruiters draven. Spoedig bevond hij zich aan de zijde van den vreemdeling. Deze was een jongeling van forsche gestalte, breed van borst, met groote verstandige oogen. Hij keek den ruigen kop van Joos doorgaans aan en neep de oogen dicht, als om na te denken. Doch spoedig trok hij ze weer open en riep vragend:

— Joos?

— Ja. Hoe kent gij mij?

— Ik ben Willem Heethoofd of liever gezegd Gerard Colpaert. Joos bromde iets dat tevredenheid scheen uit te drukken.

— Ik zocht u, sprak hij.

— Mij? Waarom?

— Ursula zond mij tot u. Men heeft Kaatje, hare dochter, midden uit het volk van hare zijde weggehaald en zij vreest het ergste.

Een verwensching kwam over de lippen van Gerard. Hij wreef de hand over het voorhoofd, als wilde hij het smartelijk gevoel dat hem overweldigde, verjagen.

— Zij vermoedde dat men haar naar het kasteel zou voeren.

— Ik zag haar niet. Daar kan zij niet zijn. Alhoewel ik ontmaskerd ben, bespiedde ik zorgvuldig de omstreken van het grafelijk slot.

Hij dacht een oogenblik na en vroeg toen :

— Wat wilt gij beginnen?

— Ik beloofde Ursula plechtig haar dochter uit de gevangenis te verlossen.

— Gij zijt een brave man, Joos.

— Waar zou men Kaatje hebben heengevoerd?

Eensklaps verdonkerde het gelaat van den jongeling, hij balde woedend de vuisten en kneep de oogen dicht, terwijl zijn tanden op elkander knarsten.

— Het zou verschrikkelijk zijn, kermde hij.

— Wat?

— Dat men het arme meisje aan den schandpaal zou hebben gepijnigd.

Joos liet een nieuwe bedreiging hooren en balde eveneens de breede vuisten.

— Joos, hernam Colpaert — dien wij van nu af aan zoo zullen blijven noemen — wilt gij waarlijk meewerken om het meisje te redden uit de klauwen harer beulen?

— Ik zeide het u reeds. Een Vlaming heeft maar één woord.

— Goed, volg mij dan.

Beide ruiters sloegen links een weg in, die hen na een half uur dravens aan den viersprong bracht. Colpaert schoot als een pijl uit den boog vooruit en bereikte dra de herberg. Nauwelijks had de waard hem in het gezicht gekregen of hij liep op hem toe en riep :

— Zijt gij het, Gerard. Keer terug, vlucht ! De mannen van den graaf zitten binnen, ze zijn twintig in getal. Zij zullen u opknoopen en mijn huis in brand steken, als zij u hier zien.

— Zijt gij krankzinnig geworden, vader. Wat scheelt u, hebt gij gevocht ? Uw wambuis is gescheurd, uw gelaat geschonden. Spreek dan toch.

— Vlucht, zeg ik u, vlucht mijn zoon. Zij weten niet dat ik uw vader ben. Vlucht, want gij zijt alleen.

— Neen, wij zijn met ons tweeën ! zei Joos nader tredend.

— Ik wil weten wat er hier is voorgevallen, hernam Colpaert.
Gij zijt bleek, vader, en gij hebt roode oogen. Waar is Kaatje ?

— Vraag het mij niet, o, het arme, arme meisje.

Gerard werd bleek.

— Wat is er gebeurd, spreek.

— Rijd weg, kind... vraag mij niet verder uit.

— Bij Sint-Jan... eerst moet ik Kaatje zien en als een schurk zijn handen naar haar heeft uitgestoken...

— Stil, spreek zoo luid niet, men zou u daarbinnen kunnen hooren.

— Spreek dan, vader, mijn hart bonst in mijn boezem van woede.

Waar is Kaatje ?

— De ruiters van den graaf hebben haar hierheen gesleept en...

— Ach, vader, sprak de jongeling bijna kermend.

— Men heeft haar weggesleurd.

— Wie voerde de bende aan ?

— Rogier van Hauterive.

— De ellendeling !

— Men riep hare schande uit...

— Verder ! Verder !

— O, het is verschrikkelijk, kind. Gij zoudt het meisje huwen, rein en onbevlekt, zooals zij altijd is geweest, maar thans, helaas, is zij geschandvlekt ; men heeft haar naar den poel gesleurd. Men stond rond haar en lachte als de plank omhoog ging en zij tot over het hoofd in het drabbig water gedompeld werd. Zij schaterden het uit wanneer zij met verwrongen gelaatstrekken te voorschijn kwam, blauw van schrik, krankzinnig van schaamte. O, Gerard, het was vreeselijk, hartverscheurend... Nu staat zij in den poel aan den schandpaal en ik kon het niet verhinderen. O, Kaatje, arm meisje !

In de herberg steeg een geroep op, men eischte den waard.

— Voort, voort ! riep deze, of anders brengen zij u om. Hun aanvoerder is als razend en gij vermoogt niets tegen twintig mannen !

Staroogend, evenals iemand die dronken is, had Gerard eenige oogenblikken voor zich gezien, terwijl hij met de hand krampachtig zijn zwaard omknelde.

Nu schrikte hij op, sprong op zijn paard en wenkte Joos.

— De baljuw van Gent, Rogier van Hauterive, zei hij zacht met een oneindige smart in de stem, de ellendeling zal er voor boeten.

Beide ruiters verlieten de plaats en keerden de herberg den rug toe.

Op hetzelfde oogenblik werd de deur opengeworpen en een schaar van woeste en tierende mannen kwam naar buiten en riep luid om den waard. Gerard gaf zijn paard de sporen en reed met Joos weg. Maar de ruiters hadden hem herkend en snelden hem achterna.

— Hij is het ! brulden zij, werpt hem van zijn paard.

Gerard wierp een woedenden, verachtelijken blik op zijn vervolgers en hoonend riep hij hen toe :

- We zien elkander weder.
- Wat zijt gij van zin ? vroeg Joos.
- Ik ga naar de geschandvlekte, zei hij met een schamperen lach.
- Het zou eerloos zijn u daarbij niet te helpen, zei Joos.

Eenige oogenblikken later bevonden zij zich aan den rand van den poel. Colpaert sprong van zijn paard en bond het dier aan een dikken tronk van een haag. Zijn oogen glommen van een ongewoon vuur, het was de koorts die ze zoo gloeien deed. Om zijn mond lag een stroeve trek, getuige van diepe droefheid. Hij trok zijn zwaard en daalde langs de steile helling naar den poel af, waar te midden van het vuile water de schandpaal stond.

Joos riep hem toe :

— Als gij mij noodig mocht hebben, roep mij dan. Ik houd hier zoo lang de wacht, mocht er iemand komen, dan zal ik fluiten of hem den nek omdraaien. Oordeel uwe verloofde niet te streng, denk er aan dat het uwe vijanden zijn, die haar vervolgden en haar die schande deden ondergaan.

Joos sidderde bij het uitspreken dezer woorden. Hij wist maar al te goed, dat wie aan den schandpaal gekluisterd werd, veroordeeld was tot den dood.

Uit den zwarten poel wasenden verpestende dampen op.

Colpaert had de woorden van Joos gehoord, zij brachten hem tot inkeer, want geen oogenblik had hij er aan gedacht dat zijn Kaatje onschuldig kon wezen. Zoo diep waren de zeden bij de menschen ingeworteld, dat zelfs op de onschuldig gekastijde een eeuwige smet kleefde. Hij wenkte Joos toe en daalde met hem het steile pad af, dat gewoonlijk niet anders dan door den beulsknecht en hun slachtoffer betreden werd, terwijl het volk van op den oever de onderdompeling van het slachtoffer en het binden aan den schandpaal aanschouwde.

— Gij hebt er mij aan herinnerd, zeide hij, dat ze ook onschuldig kan zijn. Het was hoog tijd, want ik had het bepaalde voornemen haar zelf den doodsteek toe te brengen... Rampzalige die ik ben... Keer nu terug naar boven en houd de wacht, ik ga verder.

Joos ging terug naar den rand van den afgrond en keek naar beneden. Huiverend zag hij toe. In het midden van het vuile water zag hij een reusachtigen paal staan. Raven en gieren fladderden er met akelig geschreeuw rond. Aan den paal zag hij iets bewegen, terwijl een zacht gekerm tot zijne ooren doordrong. Het was een zwakke vrouw die, door den haat van den graaf, aan de wraakzucht geofferd werd.

Hij zag de donkere gestalte van Colpaert den paal naderen. Hij hoorde een zacht fluisteren, en kort daarop een luiden uitroep van vreugde. Midden den vreeselijksten doodsangst vernam het arme meisje opeens de stem van haar verloofde !

Doch op hetzelfde oogenblik vernam het geoefende oor van Joos nog een ander geluid. Hij schrikte op en balde de vuisten. Het was het

gerucht van naderende ruiters. Zouden het de soldaten van den graaf zijn ? Ze hadden toch een omweg gemaakt in de bosschen om hun achtervolgers het spoor bijster te maken. Of hadden de soldaten begrepen waarheen zij zich begeeven zouden ? Of bedrogen hem zijne ooren en was het slechts zijn verbeelding die hem die part speelde ? Hij wachtte eenige stonden en luisterde scherp toe. Neen, hij had zich niet bedrogen, hij zag donkere schaduwen naderen.

Joos floot zachtjes en keek naar beneden. Gerard had de koorden stuk gesneden en de geredde op zijn schouders getild. Hij zou echter veel tijd noodig hebben om met zijn dierbaren last boven te geraken, en reeds waren de hoeven der naderende paarden duidelijk te hooren. Er was geen tijd meer te verliezen. Joos snelde naar de haag en maakte het paard van zijn makker los. Hij zelf sprong op het zijne terwijl een gedachte als een bliksemstraal zijn brein doorkliefde.

— Colpaert, haast u, riep hij, de soldaten zijn daar en komen naar hier.

Deze hijgde onder zijn last. Reeds had hij den rand bereikt, toen een brullend triomfgeschreeuw weerklonk. De ruiters hadden in den nevel de gedaante van Joos bemerkt en dreven hun paarden tot spoed aan.

— Te paard ! snel te paard ! riep Joos, ik zal den vijand zoolang aan den gang houden.

Colpaert wilde met zijn last in den zadel springen, maar dit ging uiterst moeilijk ; het geredde meisje lag in zwijm en belemmerde door haar loom lichaam de bewegingen van haar verloofde. Vluchten bleek onmogelijk.

— Stop u achter de haag, beval Joos. Haast u.

Hijzelf rende de ruiters tegemoet, zwenkte ijlings rechts, sprong van zijn paard en legde zich plat tegen den rand van den afgrond. Daar hield hij zich vast aan een uitstekenden stam en wachtte.

Beneden hoorde hij zijn paard te pletter storten.

— Arm dier, mompelde Joos.

Op hetzelfde oogenblik hoorde hij een vervaarlijk gerucht, alsof de donder boven hem losbarstte. Een stofwolk hulde hem in duisternis terwijl ontzettende angstkreten weerklonken. Hij keek op en zag een drietal ruiters, als door den schrik verlamd, aan den rand van den afgrond staan. Met één sprong stond Joos achter de ruiters, rukte er een met geweld van zijn paard en verbrijzelde hem met zijn bijl de hersenpan. De beide anderen door ontzetting aangegrepen sloegen ijlings op de vlucht.

Het gruwelijke plan, dat Joos plotseling tot zijne redding had ontworpen, was buitengewoon goed geslaagd.

De ruiters, bijna allen dronken, waren in snelle, woeste vaart, op den tien meter diepen poel toegereeden, dien zij niet zoo nabij waanden, daar zij nog zooveel de paarden hunner vijanden in deze richting hadden zien draven. Ze meenden dat deze door den nevel aan hun blikken

onttrokken werden en snelden verder, zoodat het grootste gedeelte hunner naar beneden gestort was. Slechts aan drie ruiters was het gelukt hunne paarden in te houden. Toen een hunner echter door een plots opdoemend monster werd vermoord, werden de beide anderen door een hevigen schrik bevangen.

Joos had zich intusschen meester gemaakt van het paard van den door hem gedooden ruiter. Diep beneden hem ruischte het water en krasten de roofvogels. Een akelig gekerm en hulpgeroep steeg uit de diepte op.

— Als de roofvogels maar het vleesch dier ellendelingen lusten, mompelde Joos.

— Joos, zei Gerard op hem toetredend, ik zal nooit vergeten, wat gij heden voor mij deedt. Gij hebt mijn leven gered en dit...

— Kom, kom, bromde de brave man, wij zullen nu dit arme kind maar gauw helpen.

Het meisje was half naakt en zij kermde zacht toen Gerard haar in zijn mantel wikkelde. De bloedige striemen van de geesels der beulen op haar lichaam waren door de kraaien opengepikt, en het was slechts een bloedige massa die de man naast zich in het zadel tilde. Bij de minste aanraking kermde zij op een wijze, die Joos door merg en been drong en zijn woede tegen de aanhangers van den graaf nog vergrootte.

— Heeft Ursula u niet gezegd waar wij met haar moesten heengaan ?

— Ja wel, naar moeder Geertrude, in het woud van Nazareth.

Zwijgend reden zij den poel om, en zetten hun tocht voort. Joos noch Gerard spraken een woord, het vreeselijke tooneel dat zij hadden beleefd, en hun wonderbare redding, namen geheel hunne gedachten in beslag. De doodsche stilte werd door niets afgebroken dan door het hoefgetrappel hunner paarden. Na een uur rijdens, kwamen zij in een dicht woud en aan de puinhoopen van een oud kasteel. De muren waren afgebrokkeld, terwijl hoogopgeschoten onkruid de groote voorplaats bedekte.

Gerard sprong van zijn paard, liep op den vervallen toren van het kasteel toe en sloeg met zijn zwaard driemaal op den verroesten ijzeren beugel van de deur. Eerst verliepen eenige oogenblikken, toen vernam Joos een stem als komende uit een graf en die vroeg :

— Wie klopt daar ?

In plaats van te antwoorden sloeg Gerard voor de tweede maal met zijn zwaard op het ijzer.

— Doe open, vrouw Geertrude ! riep hij ongeduldig.

— Wie is daar ?

— Ik, Gerard Colpaert, doe open, zeg ik.

— Ja, ja, ik kom, wat is er gaande ?

Een lange magere gestalte stond plotseling voor hen, en het scheen Joos alsof zij door tooverij uit het donker was opgedoemd, want hij had

volstrekt geen deur zien opengaan en zelfs zag hij geen spoor hiervan.

— Wat wilt gij, Colpaert ?

— Ik heb u dringend noodig.

De oude wierp op Joos een verbaasden blik, toen keek zij Colpaert woedend aan.

— Zijt gij krankzinnig geworden, vroeg zij scherp, dat gij dien leelijken kerel meebrengt ? Denkt gij misschien dat de oude Geertrude er aan houdt, dat iedereen zou weten dat er in het verlaten kasteel een oude heks woont ? Wilt gij dat ik u, evenals de anderen vervloek ?

— Maak zooveel leven niet, moeder Geertrude, die leelijke kerel, zooals gij hem noemt, heeft een edel hart, zooals er nooit een in den boezem van een mensch heeft geklopt. En ik zweer u, zoo waar als ik hier voor u sta, dat hij in mij steeds een trouwe vriend zal vinden.

— Zoo, zoo, pruttelde de oude, en waarschijnlijk zou zij in verwenschingen uitgebarsten zijn, had Colpaert haar niet ineens het woord afgesneden.

— Laat ons binnen, wij hebben vuur en eten noodig, wij komen van den schandpaal ! Ziehier, hoezeer uw hulp noodig is.

De oude bemerkte nu eerst dat nog een derde persoon aanwezig was.

— Van den schandpaal ! kreet ze, en die man heeft u geholpen ?... Wees gezegend, heer !... En gij, wakkere Colpaert, help mij het arme meisje naar beneden dragen... Ach God, zij bloedt... Zij bloedt, het arme kind... Ook mijn bloed heeft eenmaal den schandpaal rood geverfd, en gij, edelmoedige Gerard, waart de eenige die mij toesprak nadat ik gezondigd had... Vloek over den graaf !... Vloek over zijne kinderen en kinds kinderen !... Maar help mij dan toch, man ! Moet zij dan hier doodbloeden ?...

Door de oude geholpen, hief Gerard de ongelukkige op.

Joos bemerkte nu pas, dat er achter een dikke pilaar eene opening in den muur was. Toen hij, de anderen volgend, daar doorging, zag hij onder zich een flauwe schemering van licht en hij begreep nu dat de oude in de kelderruimte van het kasteel huisde. Daar oefende zij een zonderling bedrijf uit, want Joos zag aan de wanden van haar verblijf een groote hoeveelheid kruidbundels en flesschen hangen.

Toen de oude de gefolterde op een bed van mos had neergelegd en Colpaert een kruik bier had gebracht, begon zij de wonden van Kaatje te onderzoeken en met pijnstillende zalf te bestrijken.

Colpaert roerde de kruik echter niet aan, maar bleef somber voor zich uitstaren en scheen diep in gedachten verzonken.

Het was al langen, langen tijd dat hij verliefd was op het schoone Kaatje. Hij ontmoette haar het eerst in het woud, en vatte voor haar een vurige liefde op.

Ach, wat al ongelukken hadden hem sindsdien vervolgd. De graaf had op zekeren dag het meisje doen oplichten en toen kwam jammer en ellende over hen. Kaatje wist tot nog toe hare reinheid en eer te bewaren,

trots alle geweld en aanbiedingen van den graaf ; eenmaal had hij haar zelfs overrompeld, maar zij schreeuwde zoo hard en zoo luid, dat de graaf, onder den toeloop van nieuwsgierigen, haar moest loslaten. Om zich te wreken had hij gezegd, dat het eene gemeene deerne was, een heksenkind, dat hem in verzoeking wilde brengen. Men wierp haar, de arme, met steenen, zoodat zij moest vluchten van schande. Vandaar de moordpoging die Gerard op den graaf pleegde.

Ondanks den twijfel, dien hare moeder aangaande de eer harer dochter koesterde, was deze steeds rein gebleven. Sinds weken had Gerard haar niet meer gezien, maar zij had hem bij hare vlucht zoo eerlijk en trouw in de oogen gekeken en hem gezworen dat hij en geen ander haar echtgenoot zou worden. Eens vernam hij dat Kaatje weder door de mannen van den graaf was opgelicht, en ditmaal door haar eigen broeder, Boudewijn van der Loren, werd gered. Deze zou, terwijl het volk het schuttersfeest vierde, worden opgeknoopt. Gerard had de Jobstijding ontvangen en ontstak hierop zoo in woede dat hij zich in het bijzijn der lijfwacht ontmaskerde, en hij om zijn leven te redden op de vlucht moest.

De lezer kent het vervolg, hoe Boudewijn werd verlost en Kaatje werd geschaakt, terwijl de rosse Joos kennis maakte met den opbruisenden Colpaert.

Als een gemeene deerne hadden zij zijn verloofde aan den schandpaal der heksen gehecht. Nu kon zij niet meer zijne vrouw worden, want zij was in de oogen der menschen geschandvlekt. Maar daarenboven folterde nog een ander gevoel zijn hart, het was de twijfel. Men had Kaatje beschuldigd, en indien deze beschuldiging eens waar was.

— Dat zou verschrikkelijk zijn ! knarsetandde Colpaert, terwijl een floers voor zijne oogen schoof en hij zijn hoofd met de handen moest ondersteunen. De foltering van den twijfel werd onuitstaanbaar. Hij stampte ongeduldig met de voeten.

— Moeder Geertrude, kan zij nog niet spreken ? vroeg hij.

— Waarom ?

— Ik moet haar iets vragen.

— Wilt gij de ongelukkige plagen ?

— Ik moet haar spreken ! herhaalde hij en zijn oogen brandden van de koorts.

— Slaap en rust alleen kunnen haar nog redden, zonder dat, verlaat het leven haar zwak lichaam.

— Geef haar iets te drinken dat haar voor enkele minuten kracht geeft, dat ik haar spreken kunne, daarna mag zij sterven.

— Hebt gij ze daarom gered ? Indien zij een bloedverwant van u is, heb dan geen zorg ; ik zal haar gaarne verplegen en mijn brood met haar deelen. Is zij een vreemde, dan zegene u de hemel dubbel, doch dan hebt gij niet het recht haar te kwellen.

— Zij is mijn verloofde ! kreunde Colpaert.

— Uw verloofde ! riep de oude vrouw en zag hem met smartelijke deelneming aan. Uw verloofde ! Dan eerbiedig ik uwe gevoelens ! Doch, wees niet hard, goede Colpaert, het arme schepsel is zoo ziek.

Gerard bracht zijn hand aan de oogen en twee tranen rolden over zijn wangen.

— Maak mij niet week, moeder. Geef haar den drank, of ik wek haar met mijn zwaard.

De oude knielde bij het in zwijm liggende meisje en goot haar eenige droppels in den mond, die een onmiddellijke uitwerking hadden.

Het meisje wong zich krampachtig, haar lippen bewogen, het bloed vloeide naar hare wangen en zij sloeg de oogen op.

— Waar ben ik ? fluisterde zij rondziende, heb ik gedroomd ?... O, God, het was ontzettend... die raven... Maar waar ben ik ?... Wat is dat... Gerard... gij ? O, mijn God, is het dan toch waar !...

— Alles Kaatje, alles is waar, sprak hij somber. Zeg mij de waarheid, wat beteekent de beschuldiging als zoudet gij met den graaf...

Zij viel hem in de rede, en antwoordde in één ijlen, terwijl de oogen uit hunne kassen puilden :

— Ook gij vraagt dat, Gerard ! Ben ik dan waanzinnig of zijn allen van hun zinnen beroofd ?... Omdat ik u beminde, bleef ik standvastig... Allen hebben mij vandaag gekweld, omdat ik zwoer dat ik u en u alleen liefhad...

— Verder, verder, Kaatje. Zij hebben u slecht bejegend en u belasterd.

— Zoo is het, zij hebben mij belasterd. Rogier van Hauterive zwoer mij dat ik hem zou zeggen, dat ik met den graaf in ongeoorloofde liefdesbetrokkingen stond. Ik sloeg hem in 't aangezicht. Hierop wierpen zijne mannen zich op mij en sleepten mij langs den grond.

— Wie deed dat, Kaatje, wie deed dat ?

— Al de ruiters !

— Daarop brachten zij u ongetwijfeld voor den rechter. Wie was het, Kaatje, wie ?

— Zij brachten mij niet naar den rechter.

— Niet naar den rechter ? mompelde Colpaert, schande, des te meer schande !

— Zij sleepten mij weg door de modder, terwijl zij huilden en brulden... Niemand hoorde mijn smeeken... O, God ! huiverde zij, zich zelve in de rede vallend... de gieren... de gieren !...

Gerard trad op haar bed toe :

— Kaatje, sprak hij ernstig en plechtig, zeg mij nog eenmaal dat gij onschuldig zijt, doch wanneer gij onwaarheid spreekt, kome de vloek van den moord op u neer.

Zij zwoer het met bevende lippen en strekte de armen uit.

Het scheen dat de sluier van den dood reeds hare oogen omfloerste.

— Gerard, fluisterde zij, Gerard !... moeder !... moeder !

« Wie deed dat, Kaatje ? » (Blz. 94)

Joos snikte en droogde met de vereelte hand de tranen af.

De jongeling verroerde niet. Koud en somber staarde hij het meisje aan, terwijl zijne lippen iets mompelden.

— Zij sterft ! riep de oude en drong hem weg. Ga nu heen, gij weet wat gij wildet weten. Wat wilt gij nu nog meer van haar ? Hebt gij dan volstrekt geen medelijden met haar ongeluk ?... Omdat walgelijke handen de bloem geschandvlekt hebben, meent gij dat haar adem u vergiftigen zal ?... Ga heen en denk aan wraak en moord, maar verbitter haar stervensuur niet.

— Sterft zij ? vroeg hij zachtjes en waagde het niet de oogen op te slaan.

— Ja, nu is het te laat om haar te redden. Ga nu, ga, bromde de oude ongeduldig.

Ook Joos drong nu bij den aarzelenden Colpaert aan om te vertrekken. Hij zag dat de oude vrouw nog hoop koesterde, doch bang was dit den jongeling te laten merken, want zoo zeer was diens geest beneveld, dat hij er niet eens aan dacht, zijn stervende bruid de hand te reiken.

De twee mannen verlieten het vertrek.

Joos keerde ijlings terug, stopte de beurs met goud in de handen der oude en prevelde :

— Zorg voor het arme kind !

Eenige minuten later zaten beiden weder te paard.

— Wee, Rogier van Hauterive ! siste Colpaert tusschen de tanden.

— Wee allen, riep Joos, die Vlaanderen verdrukken. En zij verdwenen in den nacht.

Van Zoen

en de Witte
Kaproenen

Van Laeken

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

LODEWIJK VAN LAEKEN

JAN YOENS

EN DE WITTE KAPROENEN

Pentteekeningen van JAN WATERSCHOOT
NIEUWE, GEHEEL HERZIENE UITGAVE

L. OPDEBEEK — UITGEVER — ANTWERPEN
1943

INHOUD

	Blz.
I. DE ZONDERLINGE BOOGSCHUTTER	5
II. DE HERBERG « DE MAAN »	12
III. DE DOCHTER VAN DEN SAMENZWEERDER	20
IV. IN DE SCHUILPLAATS DER OPROERLINGEN	29
V. VOOR DE SINT-BAVO	34
VI. BIJ DEN GRAAF	41
VII. BIJ DE HEKS	48
VIII. HET VERHAAL VAN DEN GRIJSAARD	57
IX. FILIPS VAN ARTEVELDE	70
X. DE WITKAPPEN	75
XI. WILLEM HEETHOOFD EN JOOS	81
XII. EEN VREK	96
XIII. DE SMART VAN LIVIA	105
XIV. DE WRAAK VAN COLPAERT	111
XV. DE VOORSPELLING	123
XVI. BRAND	130
XVII. HET GEZANTSCHAP	139
XVIII. HET GIF DER SLANG	147
XIX. NAAR BRUGGE	153
XX. HET PLAN DER GRAVIN	157
XXI. HET EINDE VAN EEN HELD	163
XXII. EEN SOMBERE NACHT	169
XXIII. TERUG TE GENT	178
XXIV. HENDRIK VAN CASSEL	182
XXV. DE SCHAKING VAN LIVIA	189
XXVI. OP ZONNEBEKE	196
XXVII. NAAR NAZARETH	212
XXVIII. DE VOORSPELLING VAN URSULA	228
XXIX. LIVIA EN KAATJE	234
XXX. WEST-ROZEBEKE	242

— Wat ? Dat als men op de gezondheid van den graaf drinkt er van sterft.

— Jan Yoens zou dus hier in mijn eigen paleis...

— vergeven zijn geweest ! voleindigde Pieter.

De gravin werd bleek.

— Pieter Van den Bossche, kreet zij, ik beveel u op uwe woorden te letten.

Margareta van Artois.

De aanvoerder zag haar in het blank der oogen en herhaalde op korten toon, terwijl hij op ieder woord krachtig drukte :

— Mevrouw, de gravin, ik zeg u dat onze aanvoerder hier vergeven werd, terwijl hij op de gezondheid van den graaf den beker ledigde.

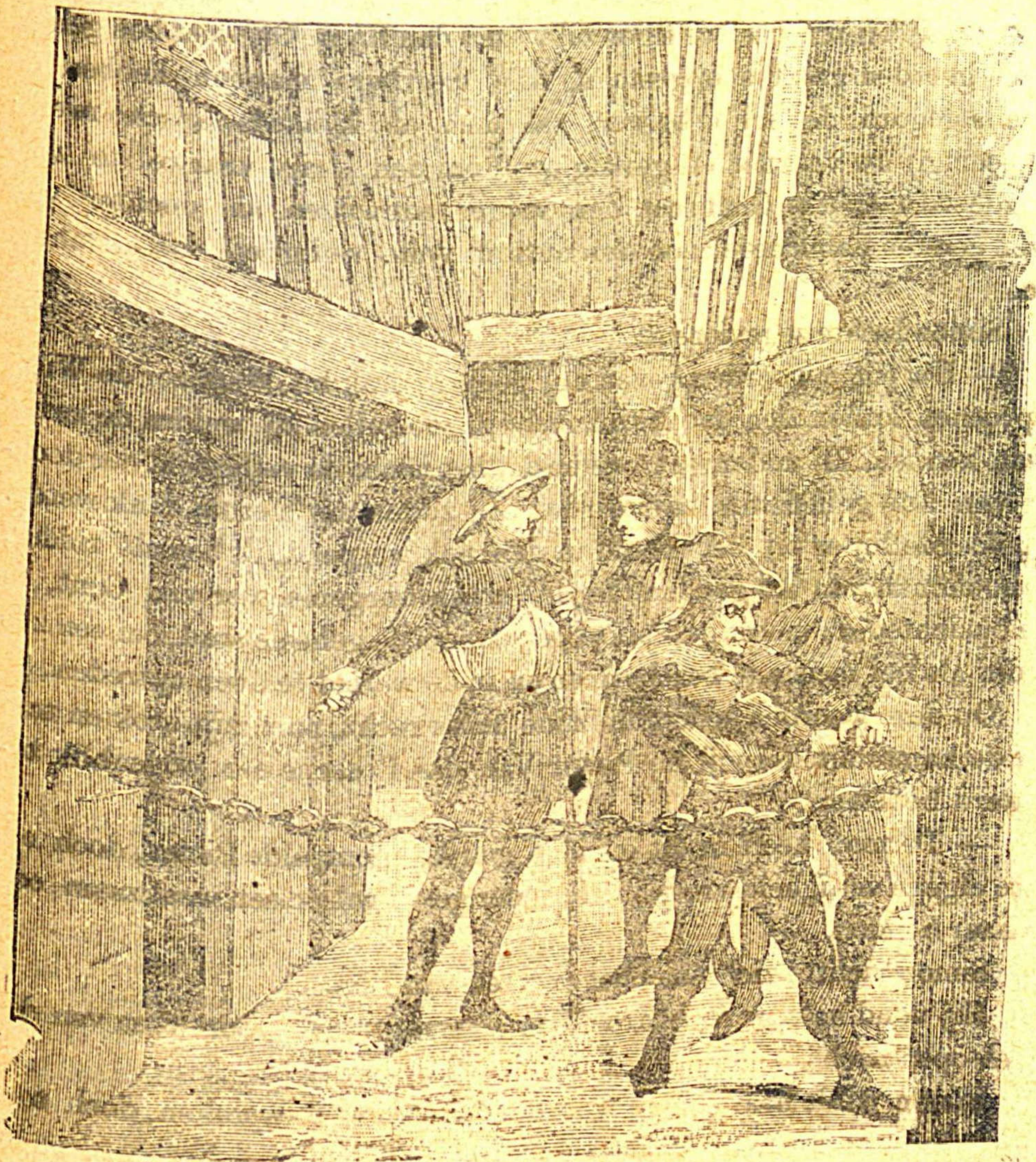
— Bewijzen ! riep de gravin.

— Die bewijzen heb ik. Maar er is meer nog, voegde hij er kond bij.

De gravin zakte ontsteld in haren zetel neer.

dat wij *beiden* voor zijne dochter zorgen zouden. Wij hebben hem zulks onder eede beloofd. Doch ik kon hem zulks verzekeren, terwijl zijne geliefkoosde dochter aan mijn hart reeds heul en vertroosting zocht.

— Alles goed en wel maar ik doe hier ten stelligste mijne rechten als bloedverwant gelden, en zoo het zijn moet wil ik de zaak aan een raad onderwerpen.

... dat men verplicht was, door gewapende mannen verscheidene straten te laten afspannen (blz. 300)

— Doe al wat gij wil, Pieter, hernam Simon beslist, ik wil den laatsten wil van den man handhaven.

Hij keek den jongen man bij deze woorden vastberaden in de oogen.

De Witte Kaproenen

Historische Roman

DOOR

LODEWIJK VAN LAEKEN

NATIONALE DRUKKERIJ
St-Willebrordsstraat, 57 Antwerpen.

1902.